

Republika e Kosovës - Република Косово - Republic of Kosovo

Qeveria - Влада - Government

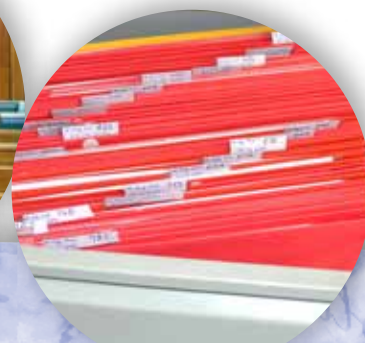
Zyra e Kryeministrit - Канцеларија премијера - Office of The Prime Minister

Zyra e Komisionerit për Gjuhët - Канцеларија повереника за језике

Office of the Language Commissioner

DİLLER

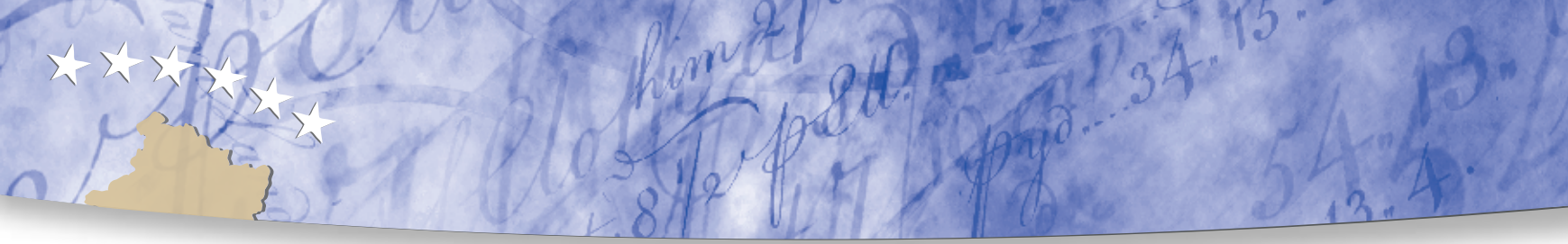
KULLANIM YASASININ UYGULANMASI EL KİTABI

Haziran 2014

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ SÖZÜ	5
ÖZET	6
BÖLÜM I: YASAL ÇERÇEVE	7
RESMİ DİLLERİN KULLANIMI YASASI HAKKINDA	7
İkinci Bölüm Dillerin Merkezi Kurumlarda Kullanımı	7
RESMİ DİLLERİ KULLANIM HAKKI VE ÖZGÜRLÜĞÜ.....	11
KOSOVA CUMHURİYETİ'NDE RESMİ DİLLER	12
Yerel Düzeydeki Resmi Diller	12
Belediyelerde kullanılan resmi diller.....	12
BÖLÜM II: Resmi Dillerin Eşit Haklı Statüsüne Nasıl Erişmeli	15
Merkezi Düzeydeki Kurumlar	15
Yerel Yüzeydeki Kurumlar	15
KURUMLAR ve DİLLER KOMİSERİ DAİRESİ YARGISI ALTINDAKİ KURULUŞLAR	15
YASANIN UYGULANMASINDA KURUMLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	
DİLLER KULLANIM YASASININ UYGULANMASI	16
İletişim Vatandaşlar ile.....	16
Kurumlar arasında	16
Yasaya uyumluluk	18
Broşür ve belgeler.....	18
Yillik raporlar.....	19
ÇALIŞMA STRATEJİSİ ve PLANI.....	19
Arma VE Logolar	20
Mühür	20
İşaretler/levhalar	20
İkamet adresi	21
Faturalar	22
Yafta (Etiket)	22
Tıp Ürünlerine Dair Kullanım Yönergeleri	23
MAHKEMEDE DİLLERİN KULLANIMI	23
BÖLÜM III: Diller Komiseri Odasının Rölü.....	24
Soruşturma.....	24
Diller Komiserinin Tamamı Soruşturmaya Dair Kararı Ardından İnceleme Biçimi	26
DİLLER KOMİSERLİĞİ DAİRESİNİN TARİHÇESİ VE GÖREVLERİ.....	28
Manda (Görev Süresindeki Görevler).....	28
DİL KOMİSERİ ODASI YARDIMCI MEKANİZMALARI	28

KISALTMALAR

HH	HUKUK HİZMETLERİ
YYB	YEREL YÖNETİM BAKANLIĞI
KHB	KAMU HİZMETLERİ BAKANLIĞI
TDK	TOPLULUKLARLA DANIŞMA KONSEYİ
DKO	DİLLER KOMİSERİ ODASI
BO	BAŞBAKANLIK ODASI
KHD	KAMU HABERLEŞME DAİRESİ
ECMI	AVRUPA AZINLIK SORUNLARI MERKEZİ - KOSOVƏ

GİRİŞ SÖZÜ

Vatandaşların temel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, sorumlu ve etkili idare edecek, temel insan hakkı olarak, dillerin kullanım hakkına saygı duyulması sürecinin kapsanması amacıyla, Kosova Cumhuriyeti'nin kurumsal yapılarının rolü ve politikalarını, mevzuatına genel bakışı bir yerde sunmak amacıyla hazırladığımız Diller Yasasının uygulanması elkitabçığıyla ilk olarak böyle bir belgeyi sunmanın memnuniyeti içerisindeyiz. Böyle bir çalışma herşeyden önce kurumlarımızın görünümü, hukukun üstünlüğü, Avroatlantik yapılarına daha hızlı entegrasyonumuzu sağlayacaktır.

Uzun yıllar boyunca, kurumlar ister yerel ister de merkezi düzeyde dillerin eşit haklı kullanımıyla ilgili yeterli yasal dayanakları oluşturmaya çalışmaktadırlar. Kosova'nın dillerin kullanımını belirleyen modern ve ileri mevzuatı bulunmaktadır. Ancak yasal altyapı tamamlanmış olsa da dillerin kullanımıyla ilgili uygulamada hala sıkıntı ve zorluklar yaşanmaktadır.

Bu el kitabı yasayı değiştirmiyor fakat aynısını pratik ve resimli bir şekilde sunuyor. İçeriği yasanın uygulanması sırasında vatandaşlar tarafından bize en fazla iletilen sorulan sorulardan, şikayetlerin değerlendirmesi ve vatandaşlarla kurduğumuz iletişim neticesinde oluşmuştur.

Bu nedenle, bu elkitabını bütün vatandaşlara, kurum temsilcilerine siyasi yazarlara, planlayıcılara ve değişik mesleklerden uzmanlara ithaf ederken, Kosova Cumhuriyeti'nde kurumların ve vatandaşların haklarını yerine getirmedeki sorumluluklarına dair gerekli bilgilere ulaşmalarını kolaylaştıracak bir araç olacaktır.

Bu el kitabının oluşturulmasında değerli katkıları geçen herkese teşekkür ederim.

Slaviša Mladenović
Diller Komiseri

ÖZET

Diller Komiseri Odası, bu el kitabının AVRUPA AZINLIK SORUNLARI MERKEZİ (AASM) işbirliği ve KAMU YÖNETİM BAKANLIĞI (KYB), YEREL YÖNETİM BAKANLIĞI (YYB), TOPLULUKLAR DANIŞMA KONSEYİ (TDK), HUKUK HİZMETLERİ (HH) ve KAMU İLİŞKİLERİ ODASI (KİO) kuruluşlarının işbirliğiyle hazırlamıştır.

Bu belgenin amacı, kamu görevlilerinin Resmi Diller Kullanım Yasası'nın doğru bir şekilde kullanımını sağlamak ve vatandaşlara dil hakları hakkında bilgilendirmek, bu yasanın uygulanmasından ne gibi beklentileri olması gerektiğini ve dil hakları ihlal edildiğini düşündüklerinde neler yapmaları gerektiğini anlatmaktadır.

Dillerin kullanımı yasası el kitabı, aynı zamanda Kosova Cumhuriyeti'nde resmi dilleri korumak, tanıtmak ve sağlamakla yükümlü Başbakanlık Odası/Diller Komiseri'nin görevlerinin en önemli sorunlarını özetlemektedir.

İşte bu yüzden, bu pratik ve resimlendirilmiş el kitabı, Kosova Cumhuriyeti vatandaşlarına ve yetkili kurumlarına bir rehber oluşturacak,

Yasa ile garanti altına alınmış resmi dil haklarından söz ettiğimizde, yeterli bilgilere erişmede hizmeti sunacaktır. Ayrıca, bu yayın resmi dillerde iletişim sorununa kısaca değinmekte ve vatandaşlar ile kamu kurum ve kuruluşları arasındaki ilişki üzerine durmaktadır.

Resmi dillerin uygulanmasına dair bu el kitabı, sadece adı geçen sahalarla sınırlı kalmayıp, konunun derinine inmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın hazırlanmasında üzerinde duranlar, dillerin kullanımı yasası açısından en önemli ve en pratik olacağını düşündüğü hususlara odaklanmış, aynı zamanda dil haklarının en kolay şekilde uygulanmasını gerektiren biçimlere eğilmiştir.

BÖLÜM I

YASAL ÇERÇEVE

Arnavut ve Sırp dili ile yazısının Kosova Cumhuriyeti'nde eşit haklı resmi dil statüsü bulunmaktadır. Vatandaşların resmi dillerin kullanımında eşit hakları bulunmaktadır. Bu hak herşeyden önce Kosova Cumhuriyeti Anayasasının (5. maddesi, adı geçen metin: Anayasa), No. 02/L-37 sayılı Dillerin Kullanımı Yasası (adı geçen metin: Yasa) ve No. 03/L-47 sayılı Kosova Cumhuriyeti'nde Topluluk Hakları Ve Onların Mensuplarının Haklarının Koruma İle Tanıtım Yasası (madde 4.1), No. 03/L-215 sayılı Resmi Belgelere Erişim Yasası (18. madde); No. 07/2012 sayılı Diller Komiseri Odası hakkında Düzenleme (adı geçen metin: Düzenleme)'den gelmektedir, Kosova Cumhuriyeti Anayasası (22. madde), aynı zamanda insan hak ve özgürlüklerini garantileyen uluslararası anlaşma ve girişimlerin uygulandırılığını direk olarak garanti etmektedir. Düzenleme, yasalar ve kamu kuruluşlarının girişimlerinde aynı öncelikleri bulunmaktadır.

Dahası, Dillerin Kullanımı Yasası, Uluslararası Vatandaş Siyasi Hakları Antlaşması Paketi, Temel İnsan Hakları ve Özgürlükleri Korumasına Dair Avrupa Antlaşması ile Protokolleri, Ulusal Azınlıklar Koruma Antlaşma Çerçevesi, Bölgesel ve Azınlık

Dilleri Avrupa Tüzüğü, ayrıca Yasa, Lahey'in Ulusal Azınlıkların Eğitimi Hakları önermeleri ve Oslo Ulusal Azınlıkların Dil Hakları önerge esasları dikkate alınarak oluşmaktadır.

RESMİ DİLLERİN KULLANIMI YASASI HAKKINDA

Toplulukların yaşadığı çevrede tüm bireylerin kendi dil kimliklerine saygıyı sağlamak amacıyla, dil kimliklerini koruyabilmek için dillerin kullanımına dair Yasa No. 02/ L-37 2007 yılında yürürlüğe girdi.

1- 3. Maddeler

Kosova'da yaşayan bütün toplulukların bütün haklarını sağlamakta, dil eşit haklılığı, bütün dillerin tanıtımı, merkezi ve yerel düzeydeki resmi dillerin statüsünü belirlemekte, resmi kullarındaki dilleri ve yerel düzeyde bir dilin ne kadar bir yüzdelikle resmi kullarımda uygulamaya geçebileceğinin altını çizmektedir.

■ İkinci Bölüm Dillerin Merkezi Kurumlarda Kullanımı

4- 6. Maddeler

Merkezi kurumlarda dillerin kullanımını sağlamaktadır. Resmi diller, iletişimde, kurumların toplantılarında, kamu toplantılarında, resmi belgelerde, kurumların resmi adlandırılmalarında vs. eşit haklı kullanılmaktadır. Bu maddeler, değişik kurulların, Meclis'in çalışmaları toplantılarında ve kanunlar ile resmi dillerde normatif düzenlemelerin

çıkartılmasında dillerin kullanım hakkını sağlamaktadır.

■ *Dillerin Belediye Kurumlarında Kullanımı*

7-10. Maddeler

Bu maddeler dillerin yerel düzeyde kullanımını sağlamakta, buna göre, her toplantı, belge, düzenleme ve belediye kararı, adı geçen belediyenin resmi dillerinde alınmakta ve yayınlanmaktadır. Dillerin resmi kullanım hakkını ve vatandaşların diğer dillerle eşit resmi düzeydeki o dilde hizmet görmesini sağlamaktadır. Kurum adlarının, işaretlerin, belediye adlarının, semtlerin, köylerin, sokakların... vs. yazımını açıklamaktadır.

Yerel Yönetim Bakanlığı, Resmi dillerin uygulanmasına dair No. 2011/02 sayılı idari düzenlemesiyle o, bu maddelere tek tek açıklık getirmiştir.

■ *Dillerim Kamu Şirketlerinde Kullanımı*

11. Madde

İster kamu ister özel mülke ait bütün şirketlerin, dillerin eşit haklılığına saygı gösterilmesini sağlamaktadır. Her vatandaş resmi dillerden herhangi birinde iletişim ve haberdar olma imkânına sahip olmalıdır.

■ *Dillerin Mahkeme Duruşmalarında Kullanımı*

12-18. Maddeler

Bütün mahkeme duruşmalarında resmi dillerin eşit haklı kullanımını sağlamakta, bu duruşmalarda her bireyin seçtiği bir dilde iletişim hakkını sunmaktır. Bütün duruşmalar, belgeler, bildiriler, yazı ve tutanaklar resmi dillerde olmalıdır. Dili ne resmi ne de resmi kullanımda olmayan her bireyin, kendi ana dilinde yanıt verme, iletişim kurma ve hizmet talep etme hakkı vardır. Ceza infaz kurumları, mahkemeler, hapishaneler... vs. bu bireylere tercüme ve iletişimde yardım sunmaya sorumludur.

■ *Dillerin Eğitim Kurumlarındaki Kullanımı*

19-24. Maddeler

Anayasa ve eğitim yasası düzenlemeleri çerçevesinde kamu eğitim kurumlarında eğitimin bu dillerde yürütülmesini sağlamaktadır. Her bireyin kendi ana dilinde eğitim alma hakkı vardır. Eğitim kurumları bütün çalışmalarını yasaya ve diğer benzeri yasalara uygun bir şekilde yürütmelidir. Kosova'nın resmi dilleri, kamu üniversitelerinde yürütülecek başlıca eğitim dillerini oluşturmaktadır.

■ *Dillerin Medyalarda Kullanımı*

25-26. Maddeler

Yasalara çerçevesinde her bireyin kendi ana dilinde medya-iletişim evine sahip olması, bu dillerden birinde haberdar olma hakkını sağlamaktadır. Kamu servis yayınları sırasında dillerin kullanımı, medyalar yasasıyla düzenlenmektedir.

■ *Kişi Adları*

27. Madde

Kamu kayıt defterlerinde kişi isimlerinin yazım hakkını sağlamaktadır. Her birey kişi ad ve soyadını, kendi dil ve geleneğine uyumlu olarak orjinal biçimde yazma hakkına sahiptir.

■ *Dil Özgürlüğü*

28-30. Maddeler

Herkesin kendi dilinde eğitim alma, kültür dernekleri, kuruluşlar, ekonomik kurumları gibi

tüzel yapılarını yürütme hakkını tanımaktadır. Aynı zamanda özel sektörde şirketler seçtiği dillerden birinde iletişim kurma ve hizmet sunma hakkına sahiptir. Fakat, bu şirketlerin çalışmaları her ne kadar resmi dillerden birinde değilse, kamu düzeni, kamu güvenliği, sağlığı vs. kamu çıkarına meşru zarar verileceği için, Kosova kurumları ek resmi dillerin kullanımı da talep edebilirler.

Kamu hizmeti sunan şirketler için resmi dillerin eşit haklı muamele görmesi prensibi geçerlidir.

■ *Uygulama*

31. Madde

Kosova Hükümeti'nin ve diğer kurumların, resmi dillerin eşit haklı statüde kullanımını, tanıtımını, dili ise resmi olmayan toplumların dahi dillerinin korunması ve tanıtılmasında gerekli önlemlerin alınmasını sağlamaktadır.

■ Diller Komisyonu

32. Madde

Bu madde Diller Komisyonu'nun rolü ve yetkilerini sağlar.

Başbakanın özel kararıyla, Diller Komisyonu için reform talep edilmiş, No. 07/2012 sayılı Düzenlemenin onaylanmasıyla, bu komisyonun görev ve yetkilerini Diller Komiseri Odası sürdürmüştür.

RESMİ DİLLERİ KULLANIM HAKKI VE ÖZGÜRLÜĞÜ

- Kosova Cumhuriyeti'nin her vatandaşının kendi kimliğinin en temel unsuru olarak kendi dilini koruma ve geliştirme ve kendi dil ile yazısını özel ve kamu yaşamında kullanmaya hakkı vardır (Anatasa, 59.1 ve 59.5 maddeler; Yasa, 4.2 ve 4.3. maddeler).
- İfade özgürlüğü olarak, her vatandaşın seçtiği bir dilde bilgi alma, o dilde bilgi talep etme ve fikirlerini o dilde sunma hakkı garanti edilmiştir. Dil esasına dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır. (Yasa, Madde 3.1. ve 3.2.)
- Diller komiseri, hangi topluluk mensubu olursa olsun her vatandaşın kendi ana dilini kullanma özgürlüğünü kullanmalarını savunma doğrultusunda çalışmalarını yürütmektedir. Aynı zamanda Yasa'nın öngördüğü şekilde resmi dillerin eşit biçimde muamele görmesini savunur.
- Herhangi bir durum ve çevrede kendi dilini kullanmaktan mahrum bırakıldığını düşünüyor- sa, herhangi bir imkansızlık ya da dil eşitsizliği karşısında, vatandaş yardım önerisi için hemen Diller Komiseri Odası ile iletişime geçmelidir.
- Aynı zamanda, Diller Komiser Odası yargı yetkileri altındaki herhangi bir kamu kuruluşunun Yasa ile öngörülmüş sorumluluklarını yerine getirmediğini tespit ettikleri halde vatandaşlar Diller Komiseri Odası ile iletişim kurmalıdırlar.

KOSOVA CUMHURİYETİ'NDE RESMİ DİLLER

■ *Merkezi Düzeydeki Resmi Diller*

Arnavutça ve Sırpça Kosova Cumhuriyeti'nin resmi dilidir (adı geçen metin: resmi diller).

■ *Yerel Düzeydeki Resmi Diller*

Türkçe ve Boşnakça yerel düzeydeki resmi dillerdir. Türkçe Prizren ve Mamuşa'da, Boşnakça ise Dragaş, İpek ve Prizren'de resmi dillerdir.

Merkezi düzeyde resmi olmayan, bir belediyede nüfusun %5'inden fazlasını oluşturan topluluk mensuplarının dili, resmi dil statüsündedir ve diğer resmi dillerle birlikte eşit haklı kullanımdadır. Sadece istisnai bir durumu teşkil eden Türkçe, Prizren'de geleneksel olarak kullanılmaktadır ve Belediye düzeyinde resmi dil statüsüne sahiptir. (Yasa, Madde 2.3.).

■ *Belediyelerde kullanılan resmi diller*

Türkçe, Gilan, Mitroviça, Priştine ve Vıçitrin Belediyelerinde, Boşnakça ise İstok Beşediyesinde resmi kullanımdaki dillerdir.

Diğer yandan, dilleri resmi olmayan topluluk temsilcileri, o belediyede nüfusun %3'ünden fazlasını oluşturuyorlarsa, belediye düzeyinde resmi kullanımdaki dil statüsünü kazanmaktadır. (Yasa, 2.4. madde).

Kosova Cumhuriyeti'nde Arnavut ve Sırp dili resmi dildir

Boşnakça'nın resmi olduğu belediyeler:
Dragaş, İpek, Prizren

Türkçe'nin resmi olduğu belediyeler:
Prizren, Mamuşa

Boşnakça'nın resmi kullanımda olduğu belediyeler:
İstok

Türkçe'nin resmi kullanımda olduğu belediyeler:
Gilan, Mitroviça, Priştine, Vıçitrin

Bir topluluğun mensupları hangi durumlarda kendi ana dillerinin belediye düzeyinde resmi ya da resmi kullanımdaki dillerden biri olarak kullanılmasını talep edebilir?

Ana dillerinin resmi, resmi kullanımdaki bir dil olduğunu ve yüzdelik esası ya da geleneksel kullanım ihtiyacına binaen yeterli kriterleri sağladığını düşünen topluluk temsilcileri, taleplerini söz konusu belediyenin Belediye Meclisi'ne taşıyabilirler. (Resmi Dillerin Kullanımı Yasasının uygulanmasının belirlenmesine dair No. 2011-02 sayılı düzenleme.)

Bir topluluğun dili bir belediyeye resmi ya da resmi kullanımdaki dillerden biri olma şartlarını sağladığı durumlarda belediye bu konuda karar alma konusunda yükümlü müdür?

Evet, adı geçen topluluğun dilinin yeterli kriterleri sağladığı tespit edilirse, Belediye Meclisi söz konusu belediyede bu dilin resmi ya da resmi kullanımdaki dillerden biri olarak tanınmasına karar getirir.

* Belediyede resmi ve yerel düzeyde kullanılan dillerde

BÖLÜM II

RESMİ DİLLERİN EŞİT HAKLI STATÜSÜNE NASIL ERİŞMELİ

■ Merkezi Düzeydeki Kurumlar

Merkezi kurumlar, vatandaşlara her iki dilde iletişim olanağını sağladığı ve bu dillerde kamu belgelerini sunduğu zaman, resmi dillerin eşit haklı kullanım statüsü olacaktır. Bu, toplantıların tercümesi, bu kurumların düzenlediği kamu toplantılarının çeviri olanağının sağlanması, işaret ve yazıların konması, görevliler arasında resmi dillerin yeterli imkan, olanak ve çevrede kullanımının anlamına geliyor.

■ Yerel Yüzeydeki Kurumlar

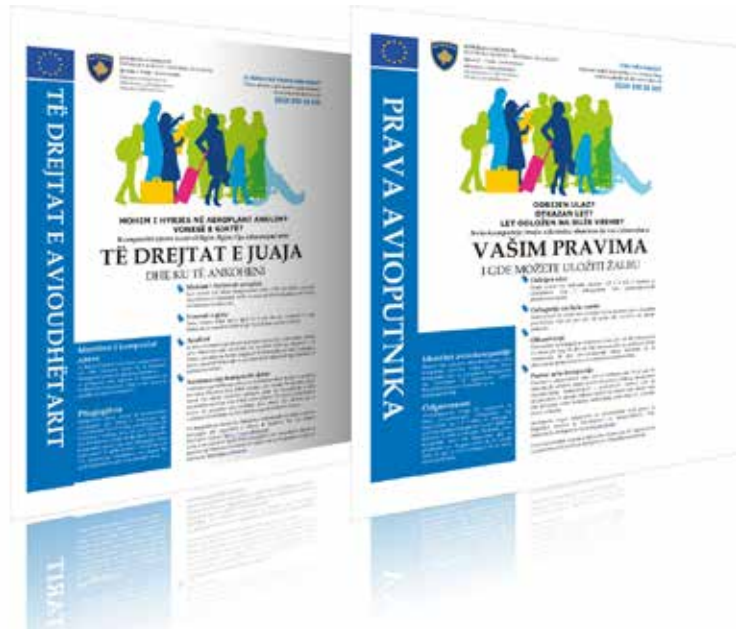
Yerel kurumlar söz konusu belediyelerde bütün resmi dillerde iletişim kurmaları olanağını sağladığında resmi dillerin yerel düzeyde de eşit haklı kullanım statüsü olacaktır.

Dilekçe üzerine, yerel kurumlar talepte bulunan kişinin ana dilinde bütün belge ve bilgileri sunmak zorundadırlar.

KURUMLAR ve DİLLER KOMİSERİ DAİRESİ YARGISI ALTINDAKİ KURULUŞLAR

Diller Komiserliği Dairesinin yargısı Kosova Cumhuriyeti kurumlarını, Kosova Cumhuriyeti sahası içerisinde kamu hizmeti sunan ve görevlerini yerine getiren şirket ve diğer kuruluşları kapsamaktadır. (Yasa ve Düzenleme).

- Yerel Kurumlar
- Öğretim – Eğitim Kurumları
- Sağlık Kurumları
- Kamu Üniversiteleri
- Ajanslar
- Kamu Şirketleri
- Kamu Hizmetleri veren firmalar i vb.

■ YASANIN UYGULANMASINDA KURUMLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- ✓ Kurumlar, bu yasaya uygun olarak dil haklarını gerçekleştirebilmek için, Yasanın tamamıyla kullanılması yönünde düzenli olarak denetim yapılmalıdır.
- ✓ Kurumlar, resmi belge ve bilgileri, bütün resmi dillerde ve belediye düzeyinde resmi kullanımda olan dillerde sağlanmalıdır.
- ✓ Kurumların yayımlayacağı bütün kamu belgelerinde dillerin eşit haklarına saygı gösterilmelidir.
- ✓ Kurumlar arası iletişimde kullanılan ek materyaller resmi dillerde olmalıdır.
- ✓ Dillerin eşit haklarına uygun olarak topografik işaretler bütün dillerde olmalıdır.
- ✓ DKO'nun (Diller Komiseri Odası) yasal hükmünde bulunan bütün kurumlarının resmi internet sayfaları resmi dillerde olmalıdır.
- ✓ Haber ve bilgiler bütün resmi dillerde aynı zamanda yayımlanmalıdır.

DİLLER KULLANIM YASASININ UYGULANMASI

■ İletişim Vatandaşlar ile:

Kurumlar, kamu ile iletişimi gazete, basın konfransları, telefon, zarf, yazı, posta ya da elektronik posta, toplumsal medya araçları gibi çeşitli kamu iletişim araçlarıyla gerçekleştiriyorlar.

Basın-yayın materyalleri, el kitaplar, broşürler, ilan

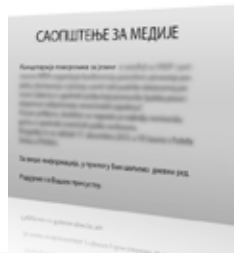
lar, önerge teslim çağrıları, konkur ve web sayfaları bütün resmi dillerde yazılmalı ve yayımlanmalıdır. Kamu kurumları aynı zamanda her bilgiyi resmi dillerde sunmak zorundadır.

Diller Komiseri Odası, almış olduğu şikayet mektubunda, kamuya yönelik bazı bildirilerde Diller Eşit Haklılık Yasası'nın ihlal edildiğine dair haberdar olmuştur. Diller Komiseri Odası, itiraz mektubunu incelemiş ve itirazdaki bilgilerin doğru olduğunu tespit etmiştir.

■ Kurumlar arasında:

Kurumlararası iletişim bütün resmi dillerde gerçekleştirilmelidir.

Kurumlararası iletişimi destekleyen bütün yazışmalar, dilekçeler ya da itirazlar resmi dillerde yazılmalıdır. Kurumların cevapları aldıkları yazı, dilekçe ya da itirazın yazıldığı dilde olmalıdır.

Bir şirket başvuru ve form belgelerini sadece bir dilde hazırlamıştır. Diller Komiseri Odası söz konusu şirket hakkında aldığı şikayet dilekçesini inceledikten sonra bu haksızlık giderilmiştir.

*

Belediyede resmi ve yerel düzeyde kullanılan dillerde

Bir kurum bir bildiri ve kendi çalışanları tarafından doldurulması gereken bir formu teslim almıştır. Diller Komiseri Odası bu evrakları sadece bir resmi dilde yazılmış olduğunu tespit ettiğinde önlemler alındı ve sorun çözüldü.

Kurumların internet sayfaları resmi dillerde düzenlenmelidir. Bu onların hem içerikliği hem zamanlanması için geçerlidir.

Diller Komiseri Odası kendi inisiyatifi doğrultusunda, 2013 yılının Mayıs-Haziran aylarında resmi diller kullanımının düzeyini tespit etmek amacıyla, Kosova Cumhuriyeti merkezi kurumlarının internet sayfalarını denetlemiştir. DKD İnternet sayfaları Yasaya uygun olmayan kurumlara tavsiyeler içeren rapor göndermiştir.

Konkurlar, ilanlar ve önerilerin sunulması çağrıları resmi ve belediye düzeyinde resmi dillerde yayımlanmalıdır. Demek oluyor ki bütün bilgiler sağlanmalı ve resmi dillerde yayımlanmalıdır.

Yasaya uyumluluk

Kosova kurumlarında kabul edilen bütün yazılı belgeler Yasa'ya uygun olmalıdır.

Bunun gerçekleştirebilmesi için Diller Komiseri Odası yenilenmiş Yasa'nın kabul edilmesini teklif etmekte ve bu Yasa'nın uygulanmasını güçlendirmek gerektiğini tavsiye etmektedir.

Diller Komiseri Odası, dillerin Yasa'ya uygulanması usulsuzluklarında dolayı oldukça itiraz mektupları almıştır. 04/L-246 sayılı Yasa'ya uygun kabul edilmiş 04/L-33 sayılı yasanın değişim ve ilaveler yapılmasına, bunun yanı sıra Kosova Özelleştirme Ajansı sorunlarıyla ilgilenecek Yüksek Mahkeme'de Bağımsız Konsey'in kurulmasına karar verilmiştir. Bu konuda başarı sağlanmıştır, öyle ki Yasa'dan Diller Yasası'na uygun olmayan yasalar çıkarılmıştır.

Broşür ve belgeler

Kosova Cumhuriyeti'nin ister merkezi ister yerel kurumları, kamu iletişimini geliştirebilmek amacıyla, kamu için çeşitli önemli bilgi, broşür ve belgeleri yayımlamalıdır.

Kurumlar yazılı belgelerini resmi dillerde yayımlamalıdır. Bu yazılı belgelerin yayımlanmasında kamu şirketleri de hizmet sunmaktadır.

*

Belediyede resmi ve yerel düzeyde kullanılan dillerde

Yıllık raporlar

Merkezi düzeyde kurumların yıllık raporları resmi dillerde hazırlanıp yayımlanmalıdır.

Yerel kurumlar yıllık raporlarını belediyede resmi diller olarak kabul edilen dillerde hazırlamalı ve yayımlamalıdır. (Yasa, madde 7.6)

Diller kullanım eşitliği bütün belgelerde uygulanmalıdır. (Dillerin yazım ölçüt ve kurallarına uygun, eşit haklı yaklaşımla ve aynı zamanlarda yayımlanmalıdır)

ÇALIŞMA STRATEJİSİ ve PLANI

Aşağıdaki belgeler, merkezi ve yerel her kurumda resmi dillerde yayımlanması gereken belgelerdir:

- Genelgeler
- Kararlar
- Denetim raporları
- Yönergeler
- Bülten ve diğer belgeler

Yerel kurumlar aşağıda verilen bütün yasal kuralları esasınca belgeleri yayımlamaya yükümlüdür:

- Belediye Tüzüğü
- Stratejiler
- Belediye yönergeleri
- Çalışma planı,
- Raporlar (Denetim Raporu, Yıllık Rapor, Maliye Raporu)
- Belediye Bütçesi
- Bülten ve diğer belgeler.

Belediye kurumları, vatandaşların talebi üzerine, bütün belgeleri belediyeler düzeyinde kullanılan resmi dillere de çevirip yayımlamaya zorunludur.

Vatandaşlara hizmet veren kamu kurumları da dil kullanım eşitliği yasasını aşağıda verilen belgelerde uygulamalıdır:

- Şirket Tüzüğü
- Genelgeler
- Planlar
- Raporlar
- Hizmet başvuruları

- Tüketici istekleri
- Tüketicilere hizmet verme anlaşmaları
- Şikayet formu

■ *Arma ve Logolar*

Bütün kurumlar arma ve logolarında resmi dilleri kurumun seviyesine göre kullanılmalıdır. (Kosova Devlet Sembolleri Kullanım Yasası No. 03./L-038)

■ *Mühür*

Bütün kurumlar kendi mühürlerini Diller Kullanım Yasası'nı uygulayarak yaptırmalıdır. Mühür metinleri aynı büyüklükte ve şekilde, büyük basım harflerle, Kosova Cumhuriyeti'nin resmi dillerinde yazılmalıdır. (Kosova Devlet Sembolleri Kullanım Yasası No. 03/L-054, Kosova Cumhuriyeti kurumlarında mühürler).

Belediye kurumlarının mühür metinleri, aynı büyüklükte ve şekilde, büyük basım harflerle belediyede kullanılan bütün resmi dillerde yazılmalıdır. (Aynı Yasa Madde 6.3).

■ *İşaretler/levhalar*

Her kurum ve kamu birimi işaret ve levhaları, bulunduğu yer ve şartlar doğrultusunda, resmi dillerde olmalıdır (Yasa 9.1, 9.2; Madde 4.6). Harflerin büyüklüğü, renk, karakter çeşitleri ve düzeni aynı olmalıdır.

Kurum levhalar yasasının uygulanması konusunda denetim merkezi kurumlar tarafından, yapılmalıdır. (Kosova Cumhuriyeti'nin merkezi kurum binalarında bulunan levhalar hakkında Yasa 03/2008).

Her merkezi kurum Yasa'ya uygun bir biçimde resmi ve belediyede kullanılan resmi dillerde levhalar asmalıdır. (Yasa, Madde 4.6; Yasa 03/2008, Kosova Cumhuriyeti'nin merkezi kurum binalarında bulunan levhalar hakkında - KHB 03/2008; madde 8.3.)

Yerel düzeyde her kurum, topografik işaretlerinin belediye, köy, yol, caddeler gibi başka kamusal yerlerin adlarını da resmi dillerde ve toplulukların dillerinde içermesini sağlamalıdır. (Belediyelerin idari sınırları hakkında Yasa No. 03/L-041, Madde 9, Yerel İdare Yasası No. 2008/03 L 040 vb.)

■ İkamet adresi

Sorumlu kurum, adres sistemini resmi dillerde yapmalıdır. Adresler sistemi Kosova Cumhuriyeti diller kullanımına uygun olarak hazırlanmalıdır. (Yasa) Levhalardaki harfler dil kullanım yasasına uygun şekilde yazılmalıdır. (Adresler sistemi yasası No. 04/I-071, Madde 21).

Kent ve yerleşim yerlerinin adları resmi dillerde yazılmalıdır. Adlar özgün şekilde yazılır, tercüme edilmez. (No. 2003/11 sayılı sokaklar hakkında Yasa ve No. 2003/11 sayılı sokaklar hakkındaki Yasa'ya Değişim ve Ekleme Kanunu No. 03/L-120

Adresler hakkında birkaç önemli öge:

1. Belediyenin adı:
2. Köyün adı:
3. Kamu ulaşım bölgesinin adı:

Belediyelerin adları resmi dillerde yazılmaktadır; harfler No. 2011-02 sayılı İdari Yönerge ve Yasa'ya uygun, aynı boy, renk ve şekilde olmalıdır.

Söz konusu kurumun herhangi ek bir genelge ile düzenlenmemiş ise, Yasa'ya göre belgeler, adlar, adresler vs., İngilizce olarak yazılmasını zorunlu kılmamaktadır.

Doğru şekil nasıl olmalı, sahada ne gibi şekillere rastlanabilir?

*

Belediyede resmi ve yerel düzeyde kullanılan dillerde

■ *Tıp Ürünlerine Dair Kullanım Yönergeleri*

İlaç üreten kurum ve şirketlerin, ilaçların kullanımıyla ilgili bilgileri Kosova Cumhuriyeti'nin resmi dillerinde yayımlanması zorunludur.

Ürülerin yafta üstündeki kullanım yönergeleri bütün resmi dillerde olmalıdır. (Kosova Cumhuriyeti'nde tıp ürünlerinin reklam ve plasman yönergeleri içeren Tıp İdari Yönergeleri No. 17 /2013 sayılı, 13. Maddesi onaylamaktadır.)

Ürün üstündeki yazılar, hastanın anlayacağı Kosova Cumhuriyeti resmi dillerinde net, görünür ve okunaklı olmalıdır. (Aynı İdari Yönerge No. 17/2013, Madde 15)

Diller Yasasına uygun bir süreç daha: çeşitli belgeleri hazırlanmasında kullanılan softverlerin hazırlanması ve bakım süreci olmalıdır.

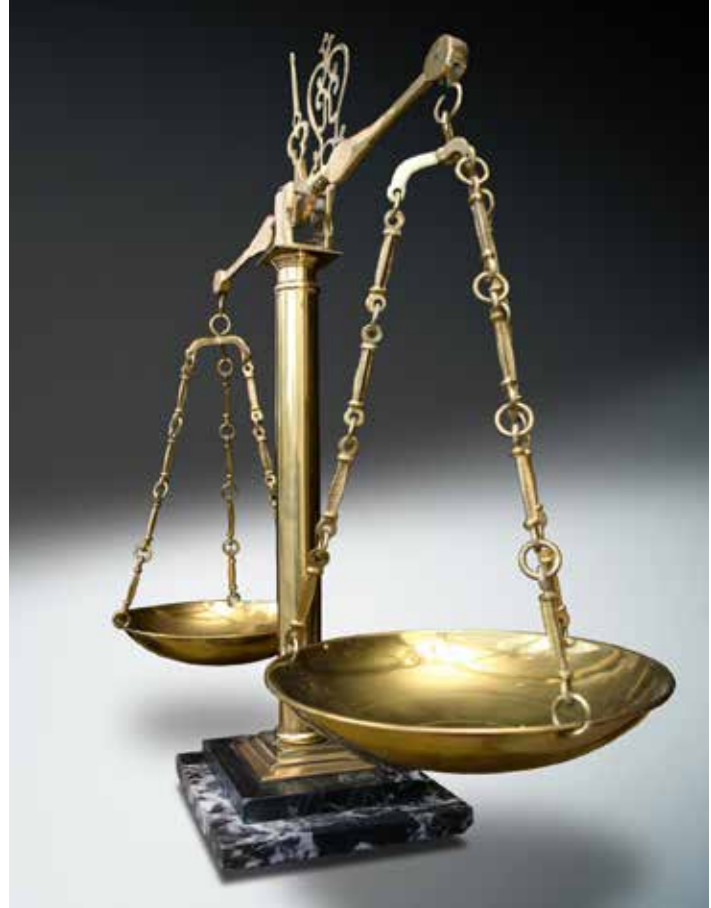
■ *MAHKEMEDE DİLLERİN KULLANIMI*

Sanık durumundaki her kişi bekletilmeden tutuklama sebebi görevli memur tarafından onun anladığı dilde söylenmelidir. (Anayasa, Madde 29.2

Yürürlükte olan Yasa'ya göre bütün mahkeme duruşmalarında sanığın seçeneği olan dilde yürütme hakkı verilmelidir. Vatandaşlar kendi ana dillerinde iletişim ve hizmet talep etme hakkını kullanmalıdır

Bütün faaliyetler, belgeler ve haberler, dili resmi ya da resmi kullanımda olan her kişiye resmi dilde verilmelidir.

Adli kurumlar, mahkemeler, hapishaneler vb., bütün kişilere iletişim ve tercümede yardım sunmak zorundadır. (No. 04/L-123 sayılı Yasa ve Ceza Muhakemesi).

BÖLÜM III

DİLLER KOMİSERİ ODASININ RÖLÜ

Diller Komiseri Odası, Diller Kullanım Yasası'nın kendi hükmünde olan kurumlarında nasıl uygulandığını yakından izlemektedir. Diller Komiseri Odası, Dil Yasası'nı uygulama sürecinde denetim yapmakta, resmi belgelerin yasal ve doğru kullanılmasını sağlamakta, vatandaşlara dil kullanımı hakları konusunda yasal öğütler vermektedir. Bunun yanında Diller Kullanım Yasası'nın uygulanmasında kurumlara yardım sunmakta, dilleri resmi olmayan toplulukların dillerini tanıtmakta, iletişim planlarını yapmakta ve gerçekleştirmektedir.

Diller Komiseri Odası aldığı itirazlar üzerine veya kendi inisiyatifi ile Kosova Cumhuriyeti'nde kamu kurumları ve şirketlerinde Yasa'nın uygulanmasında başarılı olup olmadığı konusunda denetleme ve soruşturma yapmaya zorunludur.

Soruşturma

Soruşturma, Diller Komiseri Odası'nın Yasa ve Genelge'ye uygun olarak yürüttüğü bir idari süreçtir.

Diller Komiseri Odası soruşturmayı aşağıdaki yöntemlere göre yürütmelidir:

- şikayetler üzerine;
- resmi görev doğrultusunda kendi inisiyatifi üzerine.

Diller Komiseri Odası, kendi hükmünde olan kurumun Yasa'yı uygulaması doğrultusunda olagelen her olumsuzluk hakkında, kişi veya yasal kişi tarafından teslim edilen şikayeti üzerine soruşturma açmaktadır.

Bu aşağıdaki vakalarda yapılır:

- resmi dillerin eşitlik statüsü kabul edilmiyor veya edilmemektedir; kamu hizmetleri veren kurum veya şirketin idari ihmali yada yasal olmayan hareketleri mevcuttur.
- herhangi resmi kullanım yasasının herhangi genelgesi uygulanmamış ya da uygulanmamaktadır.
- ana dili resmi dil olmayan toplulukların, herhangi resmi kullanım yasasının herhangi genelgesi uygulanmamış ya da uygulanmamaktadır.

Kosova Cumhuriyeti vatandaşlarına, ayırım gözetmeksizin, Dil Komiseri Odası'na itiraz hakkı garanti etmektedir. İtiraz Kosova'da kullanılan herhangi bir dilde veya İngilizce olarak teslim edilebilir.

Dil Komiseri, Dil Komiseri Odası, kendi hükmünde olan kurumların Yasan'ın tanınmasının sağlanması amacıyla, resmi görev doğrultusunda kendi inisiyatifi ile soruşturmanın açılması hakkında karar getirmektedir.

Bu işlem aşağıdaki vakalarda yapılır:

- sunulan bulgu, ifade ve kanıtlar doğrultusunda,
- herhangi başka bir biçimde, eğer kurumların Dil Kullanım Yasasının garanti ettiği dil haklarının ihlal edilmesi konusunda bulgular tespit edilmiş ise.

Dil Komiseri, resmi görev doğrultusunda, yazılı olarak soruşturma kararı getirmektedir.

İtiraz Aldıktan Sonra Diller Komiseri Odası'nın Başlattığı Çalışmalar:

- Diller Odası, itirazın kabul edilir şartlar bulunduğu, kendi hükmünde olup olmasını araştırır ve konu ile ilgili karar getirmesi doğrultusunda çözüm aramaktadır.
- İtiraz veren kişiye, itirazın kabul edilmesini hakkında belge ve soruşturma memuru hakkında bilgi verilmektedir.
- İtiraz, Diller Odası'nın hükmünde olmadığı takdirde, itiraz veren kişi en kısa bir zamanda bilgilendirilmektedir.
- İtiraz veren kişi, Dil Odası'nın itiraz konusunda yaptığı prosedürün bütün incelemeleri hakkında bildirilmektedir.
- Diller Odası söz konusu vakayı araştırmakta, öyle ki yasal inceleme için önemli olan bütün bulgu ve kanıtları, genelge ve idari yönergeleri toplamaktadır.

Diller Odası, itiraz vakasının her aşamasında gizlilik ya da arabulucuk hizmetlerini sunmaktadır.

- Diller Komiseri, arabuluculuk ile çözüme erişilmesi için başvuruda bulunan kişilere gerekli önerileri sunmak olduğu gibi Daire temsilcisi ya da Diller Komiseri'nin sürecin koordine edilmesi için hazır olduğuna dair bilgi sunmaktadır.
- Kişiler arasında dostane bir anlaşmaya varıldığı takdirde, Diller Odası inceleme sürecini sonlandırmakta, eğer varılan anlaşmanın usulüyle memnun ise, aynı biçimde inceleme sürecini tamamlamaktadır.

Diller Komiserinin Tamami Soruşturmaya Dair Kariri Ardindan Inceleme Biçimi

İnceleme süreci boyunca, Diller Odası tanık ya da diğeri kişilerle görüşmelerde bulunmakta ve hükümündeki kurumlardan yeterli bilgi olduğu gibi dosya şeklinde (gizli belgeler hariç), konun çözümüne katkı sağlayacak belgeleri talep etmektedir.

Dil haklarıyla ilgili teslim edilen dilekçelerle ilgili önerilerin dikkate alınması ve şikayetlerin görüşülmesinin iptali eden, önerileri yerine getirmeyen herhangi bir kuruluş olması durumunda, Diller Odası disiplin prosedürü başlatabilir, öneriler yerine getirilmediği için ihtar ve ceza vermektedir. (No. 2007/1 sayılı İdari Genelge ve KHB).

- **Kişisel**
- telefonla:
038 200 14 448; 038 200 14 902
- elektronik posta aracılığı ile,
- adres: info-zkgj-kpj@rks-gov.net
- posta aracılığıyla,
adres: Ndërtesa e Qeverisë, kati VI, Zyra nr. 605A yada

Şikayetinizi, formları temin ederek ve doldurarak herhangi bir dilde teslim edebilirsiniz. Şikayet formları Arnavutça, Sırpça, Türkçe ve Boşnakça dillerinde olup, Daire söz konusu şikayet formlarının doldurulmasında size yardımcı olabilir.

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
 Zyrë e Kryeministrit / Kancelarija Premjere / Office of The Prime Minister
 Zyrë e Komisionerit për Gjuhë / Komissionarja për Gjuhë / Office of the Language Commissioner

ANKESË

ŞİKAYET DİLEKÇESİ

Ankuest / Şikâyet Eden _____
Informatat personale / Kishet Bëgjër _____

Emri / Ad: _____

Mbërmëri / Sotadi: _____

Adresa / Adres: _____

Kodi postar, vendi dhe _____
Posta Kodu, Yer ve Belediye: _____

Nr. Tel. / Tel. No: _____

E-mail: _____

A deklarimet që t'ju bëhet t'juja personale të mbeten konfidenciale gjatë shqyrtimit të ankuest?
 Şikâyet elbise i çetirinde kişet bilgilerinizi gitti kalmasını istiyor musunuz?

Po/Evet ☐ Jo/Hayır ☐

Ndaj cilit institucion ankuesteni? _____

Hangi kurumuna şikâyet etmek istiyorsunuz? _____

Kyeformularumadetiçikahkaretelafatadresi: www.komisionerit.sh.az
 Adreses: Zyrë e Komisionerit për Gjuhë / Kancelarija Premjere / Office of The Prime Minister
 Pristina/Kosovë
 E-mail: info-shqipjesh@sh.az / info-shqip@sh.az / info-shqip@sh.az
 Bix freem: [+383645555555](tel:+383645555555) / [+383645555555](tel:+383645555555)
 Adres: DSH Komiserit Diteret, Rrahkullit, Binas 1, Nr. 68A,
 New Teraer Mërkam, 10 000 Pristina / Kosovë
 E-mail: info-shqipjesh@sh.az / info-shqip@sh.az / info-shqip@sh.az

Republika e Kosovës
Republika-Kosovo of Kosovo
Qeveria – Vlada – Government
Zyra e Kryeministrit / Kancelarija Premijera / Office of The Prime Minister
Zyra e Komisionerit për Gjuhët / Kancelarija za jezikove / Office of the Language Commissioner

ANKESË / ŽALBA

Ankesë / Podnositelj žalbe
Informatat personale / Lični podaci

Emri / Ime: _____

Mbiemri / Prezime: _____

Adresa / Adresa: _____

Kodi postar, vendi dhe komuna: _____

Poštanski broj, mjesto i općina: _____

Nr. Tel./ Br. Tel: _____

E-mail: _____

A dëshiroj që të dhënat tuaja personale të mbeten konfidenciale gjatë shqyrtimit të ankesës?
Da li želite da Vaši lični podaci ostanu poverljivi tokom žalbenog postupka?

Jo / Ne

Po / Da

www.humintekst.ba/zt
 Ky formular mund të shkruhet në gjuhët: www.humintekst.ba/zt | Shërbë Nisus Trevisi p.a.
 Adresa: Zyrë e Komisionerit për Gjuhët, Ndërtim 4 Qeveritar / Kani Vije 405A | Shërbë Nisus Trevisi p.a.
 10 000 Prishtinë / Sarajevo
 Adresa: Zyrë e Komisionerit për Gjuhët, Ndërtim 4 Qeveritar / Kani Vije 405A | Shërbë Nisus Trevisi p.a.
 10 000 Prishtinë / Sarajevo
 E-mail: info-@zgj-@zgj-gov-ni.ba | Tel: 030 200 14 480
 E-mail: info-@zgj-@zgj-gov-ni.ba | Tel: 030 200 14 480

DİLLER KOMİSERLİĞİ DAİRESİNİN TARİHÇESİ VE GÖREVLERİ

Diller Komiseri Odası, No. 02/L-37 sayılı Dil Kullanım Yasası'nın 32. Maddesi ve Diller Komiseri Odasının kurulmasına ait No. 07/2012 sayılı Genelge, Kosova Cumhuriyeti Anayasası 93(4) maddesi, No. 02/L-37 sayılı Yasa'nın 32. Maddesi (No. 10 sayılı/01 Mart 2007 tarihli Resmi Gazete), No. 03/L-189 sayılı Kosova Cumhuriyeti Devleti İdaresi Yasasının 35(5). Maddesi (No. 82/21 sayılı/21 Ekim 2010 tarihli Resmi Gazete) ve No. 09/2011 sayılı Hükümet Çalışma Mevzuatı Yasası'nın 19 (6.2). maddesine göre kurulmuştur.

Daire, Kosova Başbakanı Dairesi çerçevesinde kurulmuş ve çalışmalarını, yetkilerini ve Daire'nin yönetiminden sorumlu olan Diller Komiseri yönetiminde yürütmektedir.

■ *Manda (Görev Süresindeki Görevler)*

Diller Komiseri Dairesi, yasa ile öngörülmüş yükümleri yerine getirmekten sorumlu olan ve yasal hükmü altındaki bütün kurumları takip etmektedir.

Her yasama evrağının tutarlılığı ve uygunluğu anlamında, Yasa çerçevesinde idari yönerge ya da önergelerle ilgili öneride bulunmakta ve incelemede bulunmaktadır.

(Diller Odası, kapasitelerin geliştirilmesi bileşenleri çerçevesinde, Yasa'nın uygulanması için ayrılan bütçe ve insan kaynaklarıyla ilgili öneride bulub-

nakta ve değerlendirmede bulunmaktadır.)Kişi ya da yasal hükmü olan bireylerin şikayeti veya girişi-mi üzerine araştırma yapmaktadır.

Dil Kullanım Yasası esasınca onların hakları hakkında kamuoyuna yardım ya da öneride bulunmakta, yasal hükmü altındaki kurumlara Yasa ile öngörülen yükümlülükleri söz konusu olduğunda yardım sunmaktadır.

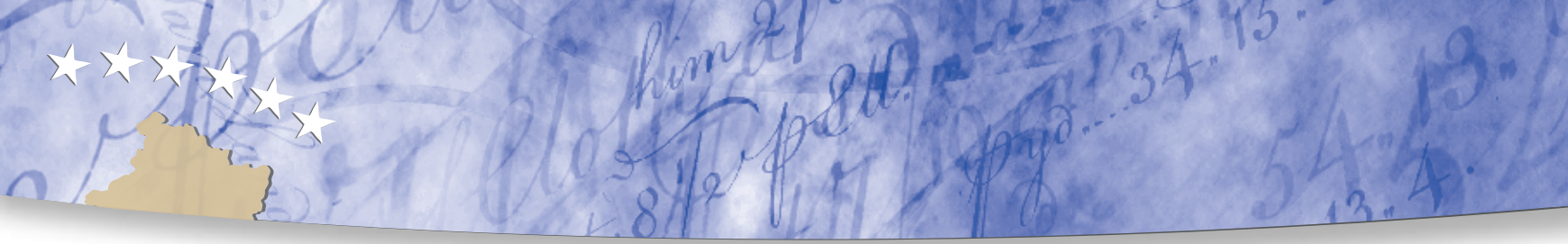
Yasa çerçevesince öngörülen hak ve yükümlülükler hakkında vatandaşların bilgilendirilmesi, kamuoyunda bilincin artırılması programlarının hazırlanması ya da kamuoyu ile irtibatın oluşturulması için kendi çalışmalarını düzenli yürütmesi için Kosova Hükümeti'ne yardımda bulunmaktadır.

■ *DİL KOMİSERİ ODASI YARDIMCI MEKANİZMALARI*

Diller Siyaseti Kurulu - dil topluluk temsilcileri ve hizmet sunan kurumları temsil eden kurul, yirmi (20) üyeden oluşmaktadır

Dil Siyaseti Ağı - Dil Komiseri Odası'nın hükümetindeki kurumların diller kullanımından sorumlu iletişim kişilerinden oluşmaktadır.

Dil Kullanım Yasası Uygulama El Kitabı UNMIK'in maddi desteği ve ECMI örgütü işbirliğinde hazırlanmıştır.

Bu el kitabının Arnavutça nüshasında kullanılan bazı dil ifadeleri Arnavut dilinin standartlarına uygun değildir. Bu ifadeler yasal belgelerinin anlamını muhafaza etmesi amacıyla kullanılmıştır.

Tellif hakkı sadece Diller Komiseri Odası'na /Başbakan Odasına aittir. El kitabı Arnavut, Sırp, Türk ve Boşnak dillerinde yayınlanmaktadır.

Diller Komiseri Odası Yayınıdır:

Diller Komiseri Odası Yayınıdır:

Hükümet Binası, VI. kat, 605A

"Rahibe Tereza" Meydanı bb. 10 000;

Priştine, Kosova;

Tel: +381 38 200 14 448

info-zkgj-kpj@rks-gov.net; www.komisioneri-ks.org; www.poverenik-ks.org

Çeviri ve düzelti: Tacida Zubçević Hafiz

design@xhad.net